

entrevista

«El problema de l'art és que l'han posat en un pedestal»

Text > JOSEP PASTELLS

Glòria Bosch Mir (Girona, 1955) és directora d'art de la Fundació Vila Casas des de fa gairebé divuit anys. Abans va dirigir el Museu d'Art de Girona (1995-2001), les galeries Salvador Riera (1990-1994) i Espais (1987-1990). Qualsevol intent de definir-la amb termes com *crítica d'art*, *investigadora* o *comissària* contradiu la seva voluntat de defugir les percepcions codificades, de barrejar l'art amb altres disciplines (literatura, música, filosofia, teatre, ciència, cinema, fotografia...), per aportar una mirada polièdrica. Afable i riallera, refusa les etiquetes i proposa treballar la flexibilitat mental, trobar les connexions que es generen des d'una actitud creativa.

Glòria Bosch,

directora d'art de la
Fundació Vila Casas

Va néixer a Girona, treballa a Barcelona i viu a Tossa de Mar, però l'interès per l'art l'ha heretat de l'avi d'Olot, no?

Sens dubte. El meu avi [Josep Maria Mir Mas de Xexàs (Olot, 1900 - Tossa de Mar, 1968)] era molt polifacètic. Pintava i escrivia poesies, però també era periodista, periodista i crític d'art. A més, va fundar la *Revista d'Olot*. Em portava sovint al Museu de Tossa i també m'ensenyava molts llibres d'art. Ell em va introduir en aquest món.

De seguida va tenir clar que estudiaria història de l'art?

No, perquè també m'agradava molt la literatura. De fet, el que encara m'agrada més és escriure. De petita, feia contes i me'ls il·lustrava jo mateixa. I amb l'avi feiem poemes, asseguts a la taula de la cuina de Tossa. En arribar el moment de triar una carrera, però, vaig decantar-me per història de l'art. El primer curs el vaig fer a l'antic Col·legi Universitari de Girona i després vaig anar a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Com va ser el primer contacte amb la universitat?

Em vaig adonar que tot estava molt compartimentat. T'ensenyaven art medieval, per exemple, i no podies ampliar el ventall. Però a mi sempre m'ha agradat molt obrir el pensament, concebre la creació d'una manera més lliure, poder connectar totes les coses que veus. La vida és així, tot està relacionat.

L'ha aplicat molt, aquest punt de vista.

Sí, soc una persona molt plural. M'agrada el món de l'art, però també m'agrada molt la literatura, el cinema, la música, la fotografia... Ja de petita, d'una manera intuïtiva, feia dibuixos per il·lustrar els meus escrits. Des de llavors, en tot el que he fet, sempre he procurat connectar diferents disciplines.

No tothom hi deu estar d'acord.

La veritat és que no ho pots fer sempre. Sovint, quan has de treballar per a un lloc, et demanen coses concretes, et posen uns límits molt relacionats amb la compartimentació que vaig detectar a la universitat.

Però vostè hi insisteix.

Per descomptat [riu]. Vivim en un món on cadascú té les seves idees, però penso que, per entendre un concepte, la pluralitat és molt important. En una de

les primeres exposicions que vaig organitzar, «La cadira: fórmules visuals» (1983-1984), vaig agafar un concepte i vaig proposar a fotògrafs i artistes de mons molt diversos que el treballassin des dels seus punts de vista. És una mica el que vaig fer a «Nits» (1985), on l'objectiu era trencar cronologies amb obres de principis del segle xx i artistes contemporanis; aquí hi participava gent del grup Dau al Set, entre ells Antoni Tàpies i Joan Brossa. Es va crear una composició musical per a l'exposició, i també es va fer una *performance* al carrer amb Carles Santos i Jordi Benito. A la Fundació "la Caixa" no ho acabaven d'entendre. Algú em va dir: «Estàs plantejant una cosa amb poesia i música? Això no són arts plàstiques!».

Abans de col·laborar amb "la Caixa" va treballar tres anys a Madrid.

Sí, quan encara estudiava vaig fer pràctiques com a conservadora al Museo Español de Arte Contemporáneo, precedent del Reina Sofía. Aleshores anava per conservadora, però el panorama no em va acabar de seduir. Després vaig estar quatre anys treballant a Barcelona. Escribia a la revista *Canigó* i a *Batik*, i també a *La Vanguardia*, *El Punt* i *l'Avui*, entre altres mitjans.

Va tornar a Girona per fundar la galeria Espais.

Un dia en Jordi Vidal em va venir a veure a Tossa. Tenia ganes d'obrir un centre d'art a Girona i estava demanant projectes a persones vinculades a l'art. En aquella època jo feia a *El Punt* crítiques d'artistes gironins que exposaven a Barcelona. Havia acabat la carrera i vivia allà. La proposta d'en Jordi em va interessar perquè em va semblar que podria treballar a partir de conceptes. El 1986 vam començar amb el projecte i la galeria es va inaugurar el març del 1987.

També dirigia la revista Papers d'art.

Sí, anava lligada al funcionament d'Espais. El projecte, compartit amb la Carme Ortiz, consistia a crear un centre d'art, una biblioteca i centre de documentació i una publicació. Al principi sortia inserida a *El Punt* cada cop que inauguràvem una exposició. Van passar-hi moltíssims autors, per Espais, però es va trencar una mica la meua idea de fer conceptes, activitats paral·leles, música al carrer i intervencions de tot tipus.

Per això va tornar a Barcelona?

Va ser un dels motius. Vaig rebre una oferta d'en Salvador Riera per ser di-

>> Glòria Bosch, a la dreta, en una inauguració a Espais el 1987, amb Antonio Selvaggi i Nuri Aldeguer. (Font: ARXIU GLÒRIA BOSCH)

>> Glòria Bosch i Salvador Dalí a Portlligat el juny del 1975. (Font: ARXIU GLÒRIA BOSCH. Drets d'imatge de Salvador Dalí reservats. FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ, Figueres, 2018)

rectora artística de la seva galeria. M'hi vaig estar fins que ell va morir, el maig del 1994, i després vaig passar una temporada treballant el seu arxiu.

Poc després va sorgir l'oportunitat de dirigir el Museu d'Art de Girona.

La Natàlia Molero, que en aquells moments dirigia els Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat, em va fer una proposta molt interessant i hi vaig entrar [al Museu d'Art] després que les diferents institucions es posessin d'acord. Al Museu d'Art vaig poder fer les exposicions de la meua vida. Parlo, per exemple, de «Cegueses», «Una cambra pròpia» i «M'escriràs una carta?». Eren molt interdisciplinàries. Intentàvem treballar amb altres espais, buscar horitzons comuns a partir d'un tema i que cadascú, des del seu món i la seva perspectiva, s'hi pogués integrar. Vam col·laborar amb l'Hospital Josep Trueta, l'Arxiu Històric, la Fontana d'Or, la Casa de Cultura, la Universitat de Girona, la presó de Girona i fins i tot el Mercat del Lleó. Fèiem activitats paral·leles a les exposicions, amb gent del món del teatre, com la Cristina Cervià i en Ferran Frauca, i amb professionals de la dansa i d'altres camps. També vam organitzar les Nits del Museu, molt concorregudes.

No només organitzava processos creatius oberts.

No, perquè sempre els he alternat amb la recuperació d'autors oblidats. Em poso al seu món i cerco la seva documentació més íntima, com ara cartes i notes, per entendre millor l'artista i el personatge. També dono molta importància a sumar complicitats, com he fet tantes vegades amb Susanna Portell.

Podria esmentar algun d'aquests autors oblidats?

N'hi ha molts, però en un cas vaig triar set anys a poder fer-ne l'exposició. Es tracta del pintor Joaquim Llucià [Vidreres, 1929 - Barcelona, 1973], que s'havia suïcidat. Em vaig posar en contacte amb el germà i vaig aconseguir tota la documentació, però vaig haver de lluitar durant set anys. Cada cop que feia la proposta, anava d'un costat a l'altre, sense poder concretar res. Però en dirigir el Museu d'Art va arribar el moment, i l'exposició va anar molt bé: no només la vam fer al Museu, sinó que vam omplir tota la Casa de Cultura.

S'hi va estar sis anys, al Museu d'Art.

Per a mi va ser una gran etapa. Es van fer moltíssimes coses, el Museu va créixer en pluralitat i en quantitat de visitants, en ofertes per a tots els públics. Gaudíem treballant, tots anàvem a l'una, amb ganes. No m'importava haver-me de quedar nits i nits treballant fins a les cinc o les sis. Valia la pena.

Per què va plegar, doncs?

Vaig patir interferències del Bisbat. Em deien que algun dels objectes exposats atemptava contra la moral. Fins i tot en algun moment em van arribar a retirar unes peces.

En pot posar algun exemple?

Al principi de tot, amb «Cegueses», a l'entrada del Museu, a l'esquerra, hi havia un reportatge fotogràfic d'en Josep Maria Oliveras. En una de les imatges, unes mans tocaven uns peus. La mà dreta del bisbe va dir que allò no podia ser i l'endemà me la van fer re-

tirar. En una altra ocasió, en una mostra molt respectuosa i discreta sobre els *tokonomes* japonesos, amb treballs d'arquitectes, poetes i altres artistes, el bisbe m'ho va fer tapar tot amb cortines negres. Amb tots aquests problemes, va arribar un moment que me'n vaig cansar. Vaig pensar que, tot i que havia anat prou bé i havia anat fent com havia pogut, si m'havien de censurar era millor deixar-ho córrer.

Llavors va arribar l'oferta d'Antoni Vila Casas.

En aquell moment buscava algú que portés la direcció d'art dels seus espais a l'Empordà i em va venir a trobar. La meua última exposició al Museu d'Art va ser «M'escriràs una carta?». En Vila Casas em va venir a veure i al cap d'uns mesos, el juny del 2001, vaig anar a treballar amb ell.

Aviat farà divuit anys.

Sí, i estic contenta de com ha anat. De seguida vam créixer en espais. En Vila Casas prefereix separar disciplines artístiques, però tot i això hem tirat endavant projectes plurals, com per exemple un que unia la part sanitària i l'artística. A partir de les llistes d'espera hospitalàries vam aprofundir en el concepte d'espera i el vam tractar des de molts punts de vista. Això ho vam fer el 2004 al Volart. També vàrem obrir les activitats a altres espais, com el Clínic de Barcelona, i es van fer intervencions al carrer, música, poesia...

A més, ha pogut continuar treballant en la recuperació d'autors.

En Vila Casas s'hi va interessar de seguida, i s'ha fet una tasca molt important. Un exemple és el que vam fer amb en Jaume Faixó i en Joaquim Llucià. En fer l'exposició d'en Llucià a Girona ens vam trobar pel carrer amb en Faixó i em va dir que havia quedat impressionat, que s'hi sentia totalment identificat. Llavors vaig pensar que faria coses de tots dos, hi buscava connexions. Hi ha dues operacions que m'agraden: treballar un autor o bé buscar-ne dos i establir un joc entre ells. Pel que fa als processos creatius, penso que es poden fer moltes coses. Hem d'aprendre a viure en un món on les persones som totes diferents i hem d'intentar respectar-nos les unes a les altres. Si hi ha aquest respecte, es poden fer moltes coses.

Fa poc [l'entrevista es va fer a l'agost del 2018] coordinava deu exposicions alhora.

És una barbaritat. Són moltes exposicions, però és que a la Fundació Vila Casas hi ha molts museus: Palau Solterra, Can Mario, Can Framis, Volart (que ara són dos espais més)... Quan s'ajunten l'Empordà i Barcelona, a l'estiu i al desembre-gener, es produeixen aquestes puntes de feina, que s'afegeixen a la de gestió del fons.

Totes aquestes exposicions conviden a la reflexió.

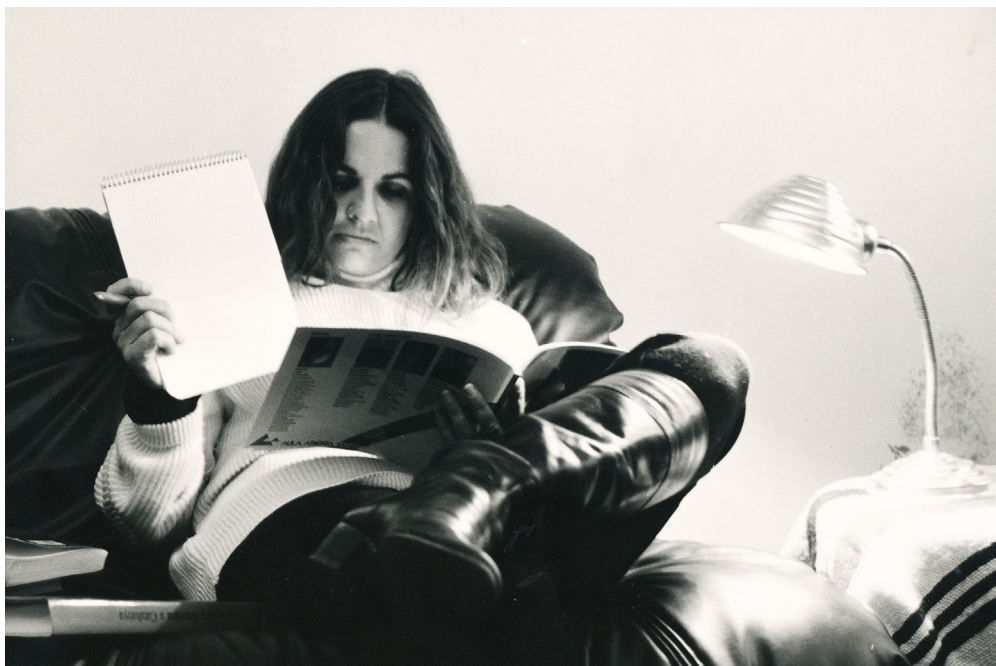
Sí. És el cas, per exemple, de «Sobre los mismos pasos», de Gregori Iglesias i Sabela Eiriz. A partir d'algunes de les tragèdies de la història contemporània, com per exemple els camps de concentració nazis, i de l'experiència del viatge, t'adones que, si les apliques al moment present i al que està passant ara al món, no ha canviat res.

Què els diria als espectadors d'una exposició qualsevol?

Que d'alguna manera tots som creadors, que cal que ens deixem anar una mica. Sovint et limites a seguir els camins que et diuen que has de seguir; cal intentar sortir-ne i muntar la teva història a partir del que tu perceps.

Cal interpel·lar el públic?

Penso que sí. Fer una visita a un museu no és explicar «això és així» i donar dades; també cal fer preguntes, fer pensar. La persona que no coneix gaire el món de l'art ha de deixar de veure'l com una cosa inaccessible, ha d'entendre que està en relació amb el seu món. El problema de l'art és que l'han posat en un pedestal. Això fa que a la gent, quan la posen davant d'una obra, li faci por expressar-se sense preguntar «Això què vol dir?». Cal connectar amb aquell món d'una manera lliure i, després, ampliar la informació. La filòsofa Eulàlia Bosch, que no és parenta meva [somriu], em comentava que en una conferència sobre pintures prehistòriques tots anaven molt documentats, se sabien els noms de les coves i les dates, però del que veien en les pintures, ningú no en deia res! Ningú no es fixava en el que veia. La gent té por. Potser es pensen que no es pot ser lliure a l'hora de fer un comentari, que tot està tancat. És el problema de sempre, ben mirat. Quan estudiava, et deien que una obra era cubista, posem per cas. I havies

>> Bosch, prenent notes d'un catàleg a finals dels anys vuitanta. (Autoria: CARLES MITJÀ)

>> Bosch, entre Jordi Boixaderas i Joan Domènech, l'octubre del 1998. (Font: ARXIU GLÒRIA BOSCH)

de dir que ho era malgrat que te la miraves i hi veies elements no cubistes.

Què és el que més li agrada fer, des d'un punt de vista artístic?

M'agrada molt escriure i també tota la part de pensament visual. Pensar projectes expositius, connectar coses, fer el disseny i l'escenificació d'aquella història d'una manera lliure. Procuo aprofundir en autors i, si no, en conceptes, perquè la gent vegi que a partir d'un detall concret es poden multiplicar les lectures. Ho he fet, per exemple, amb *Les ciutats invisibles*, d'Italo Calvino, una obra molt

oberta que permet una multiplicitat de lectures que es poden treballar en molts àmbits.

Conserva tot el que ha escrit?

Sí. Escric sempre i ho guardo tot. És la meua vida, la meua fugida. Escric quan ho necessito, de vegades al bus o al metro. Ho faig en llibretes. Conservo moltíssims quaderns on es barreja tot, la feina que faig i pensaments lliures, idees que em venen al cap de coses que m'agradaria tirar endavant. També tinc un sistema de caps per organitzar-me. Si hi ha temes que deixo pen-

dents perquè vull treballar-hi algun dia, cada vegada que em trobo qualsevol cosa relacionada amb allò m'agrada guardar-la a la capsa corresponent.

Li falta temps?

Trobo a faltar temps per investigar, per tirar endavant projectes... Ja ho faig, però podria fer molt més. El dia a dia no m'ho permet, però tot i així he fet molta feina.

Què ha de tenir una bona comissària?

Aquesta paraula no m'agrada. Tot i que es fa servir molt, penso que una idea, un projecte, es genera i avança gràcies a la suma de molta gent. *Comissària* sona molt a «només soc jo». En tot cas, penso que ha de ser una persona oberta, que ha d'investigar a fons i ha de saber escoltar, sense tancar-se en cercles ja creats.

I un artista? Què ha de tenir un bon artista?

L'artista autèntic té aquesta necessitat de creació lliure, de pensar que tot és com una obra oberta que es va treballant i es va fent i que ell va transformant a mesura que va passant el temps. Això li passa a l'artista, a l'escriptor, a qualsevol creador. Ho veig com una idea molt oberta. El que passa és que dins d'això cada persona té la seva parcel·la. N'hi ha que es fixen en aspectes més socials, i d'altres no. Penso que tota la vida és així; tens uns interessos però tot el que tu trobes d'acord amb el que tu sents i amb la teva manera de pensar s'integra en aquell procés. És una via de creació molt oberta, la de l'artista honest.

I els que no són honestos?

Qui és capaç de manipular i mentir per aconseguir un lloc dins del món de l'art o de la societat pot fer-ho amb l'obra. L'aposta com a joc està bé, però no per permetre un sistema especulatiu i econòmic. Penso que el problema de l'ésser humà, en general, és sobretot aquesta mena de prepotència de voler ser el millor. Moltes vegades veus un artista que fa la seva obra i potser mira el del costat i diu que és un desastre, i això no és així. L'artista honest respecta els altres, no sol fer aquest tipus de crítiques.

Què en pensa, dels grans noms de l'art?

Sempre hi ha aquest fals pas de dir quins són els artistes indiscutibles de la història de l'art, però quan tens accés a diferents percepcions de la vida i de

>> Glòria Bosch a Tossa de Mar. (AUTORIA: PERE DURAN)

l'art t'adones de la quantitat de registres que entren en un procés creatiu. Pel que fa a la part comercial, d'intentar elevar un nom, no hi crec gaire, tot i que evidentment n'hi ha que són molt interessants. Però de vegades també es ven fum i al darrere no hi ha res. Hi ha de

tot. Sempre cal saber més sobre l'autor. De vegades hi ha artistes que es munten una gran pel·lícula per una peça i resulta que no hi ha res al darrere; en canvi n'hi ha d'altres l'obra dels quals és conseqüència d'una manera de treballar, d'un procés.

Pluralitat de camins i pensaments

Des de principis dels anys vuitanta, Glòria Bosch ha col·laborat amb persones vinculades a múltiples disciplines i problemes socials. Els catàlegs dels centenars d'exposicions que ha organitzat permeten fer-se una idea del gran nombre de camins empresos; línies creuades, escindides, oposades, divergents, paral·leles o sobreposades que, en conjunt, dibuixen el joc de contrastos que regeix el món: sentits, fórmules, conductes, identitats i experiències que ajuden l'espectador a afinar el punt de vista, a convertir-se en còmplice dels itineraris proposats. Tots tenen en comú el desig d'esmicolar els tòpics, de mostrar la pluralitat

de pensaments, visions i intuïcions que formen el trencaclosques de la vida. Capaç de provocar altres mirades dins l'espai d'una antiga presó («Relectures», 1996-2001), d'explorar el món dels cecs i els vidents («Cegueses», 1997) o fins i tot de dur la Virginia Woolf de 1928 a fer una conferència a la Universitat de Girona («Una cambra pròpia», 1999), Bosch també ha viatjat al Brasil amb una exposició d'autors a la seva maleta («Qui soc?», 2000) o, en el summum de la creativitat, ha recuperat el trajecte d'una antiga «Dansa de la mort», amb motiu d'un adeu (Museu d'Art i Casa de Cultura de Girona, 2001). Només són cinc

exemples agafats quasi a l'atzar d'una trajectòria plena de fites memorables. Al marge dels seus escrits en premsa, revistes i catàlegs, Bosch ha estat curadora d'exposicions temàtiques, d'assajos visuals i d'autor a Catalunya, França, Itàlia i el Brasil. Entre els seus nombrosos llibres i publicacions destaca *Les altres Amèlies d'Amèlia Riera* (2014), en què proposa un viatge íntim per la vida de l'artista a través dels textos que, al llarg de mig segle, li han dedicat múltiples professionals de la cultura. Des del 2015 és acadèmica corresponent per Tossa de Mar de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi.

>> Glòria Bosch pels carrers de Tossa. (Autoria: PERE DURAN)

